

פרוטוקול מס' 3/73

מישיבת ועדת הכספים.

ביום ב', יב' תמוז תשי"א - 16.7.51

הנוכחים:

היו"ר ד. צ. פנקס
ב. רפפורט
פ. נפתלי
ד"ר י. בדר
א. בהיר
י. רוקח
א. מ. גניחובסקי
ש. כץ
ש. דוין
א. הרצפלד.

מוזמנים:

ד. הורוביץ - מנהל משרד האוצר
מ. זגגי - החשב הכללי
מר גבעון - נציג משרד העבודה.
ש. ספיבק - מטעם משרד האוצר
מ. גלון - מזכיר הועדה.

הישיבה נפתחה בשעה 10.30.

סדר היום:

- א. אישור שינויים בדירוג עובדי הכנסת.
- ב. מתן ערבות להלוואה לעיריית ראשון לציון.
- ג. אישור ערבות לאשראי לסוכנות היהודית משבדיה.
- ד. אישור פקדון להלוואה בסך מיליון ל'י לסוכנות היהודית, בקשר עם החזקת המחנות.
- ה. שאילתה (מסירת אדמה השפיעה לאפוסטרופוס על נכסי נפקדים למשחקנים).
- ו. הטיכון העממי.
- ז. תקציב הבטחון.
- ח. חוות דעת מס' 4 של מבקר המדינה.
- ט. עבודת ועדת המשנה לעניני מבקר המדינה.

אישור שינויים בדירוג עובדי הכנסת (לפי החלטות ועדת המשנה):

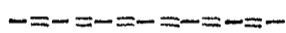
היו"ר ד. צ. פנקס: לפני ישיבה זו התקימה ישיבת ועדת המשנה בענין קבלת תלויות עובדי הכנסת. הוגשה לנו הצעת נ/שיאות הכנסת בדבר סידורים לקראת שנת התקציב המתחילה ב-1 באפריל 1951. בדרך כלל דובר על העלאות בדרגות. ועדת המשנה ~~צמרה~~ את הצעות הנשיאות. אני מציע לוועדה לקבל את ההצעות לתשומת-לבה, ולאשר אותן. במובן הכספי ההעלאות אינן גדולות (6 ל'י לחודש פחות ~~ל'י~~ תשלום-ותק). לסדרנים נתנו דרגה גבוהה מזו שניתנה בדרך כלל לסדרנים, ואיפשרו זאת ע"י כך שקבעו דרגה מיוחדת של "סדרן הכנסת". דרגותיהם אינן גבוהות. ועדת המשנה החליטה לבקש את הנשיאות לבדוק אם יש אפשרות להיטיב את מצב הסדרנים ע"י תוספת מיוחדת. תפקידו של סדרן הכנסת הוא תפקיד מיוחד, הקשור בלחץ ובמתח מיוחדים.

י. רוקח: אני מציע להוסיף להם ותק של שנתיים. צורה זו נהוגה בעירייה. מגדילים את שכרו של העובד, כאילו קבל את הדרגה לפני שנתיים.

פ. נפתלי: אינני מתנגד להצעות אלה. אני רק ~~אחוש~~ ~~אחוש~~ מפני החלטה שאינה מתאימה להצעה. אני מציע להעביר את הצעתנו הכללית, בצירוף הצעתו של מר רוקח, לנשיאות הכנסת, לבירור. אני פוחד מתקדימים בעניני פקידות.

ב. רפטור: אני סבור שמשכורת סדרני הכנסת אינה מספיקה ואינה עומדת ביחס מתאים למצבם. אנשים אלה אינם צעירים; אלה אנשים שסבלו, ועבר עליהם הרבה. אני בעד זה שהנשיאות תמצא דרך להטבת מצבם של הסדרנים האלה.

סיכום: הועדה אישרה את החלטת ועדת-המשנה בדבר שינויים בדירוג עובדי הכנסת, לפי הצעות הנשיאות. הוחלט לבקש את הנשיאות לחפש דרך להספת מצבם של סדרני הכנסת.

מתן ערבות להלוואה לעיריית ראשון לציון: (25,000 ל'י):

היו"ר ד. צ. פנקס: עיריית ראשון-לציון פנתה אל משרד האוצר ואל אפ"ב להשקעות, בדבר הלוואה לשש שנים בערבות הממשלה, (קורא את התנאים), בסכום של 25,000 ל'י. הבנק דורש מלבד הערבות, פקדון בסך 15,000 ל'י. מטרת ההלוואה: כיסוי גרעונות תקציביים מששנים הקודמות.

א. מ. גניחובסקי: אני מציע שבענינים קטנים אלה יטפל משרד הפנים. אינני חושב שאפשר להסכים למתן פקדון בצורה זו.

היו"ר ד. צ. פנקס: הפקדון נדרס מסיבות של ליקוידיות.

י. רוקח: אני מציע לאשר את הערבות, אך לא את הפקדון. הבנק אינו צריך להציג דרישות כאלה לעיריות. עיריית ראשון לציון יכולה עדיין לשאת בהלוואה של 25,000 ל'י.

ד. הורוביץ: מצבו של בנק אפ"ב, מבחינה זו, הוא יותר קשה ממצבם של אחרים. לעתים תכופות אנו באים אליו בבקשות להלוואות מצד הממשלה, וסכומים אלה מוצאים מחשבון הליקוידיות. הבנק טוען שקשה לשמור על כך שבנקים אחרים ישמרו על הליקוידיות, אם הם עצמם אינם עושים זאת. זוהי הסיבה לדרישה לתת פקדון.

היו"ר ד. צ. פנקס: שאלת מתן פקדון לבנק אינה בסמכות החלטת ועדת הכספים, אולם לממשלה אין רשות לתת פקדון ~~ל~~ ~~ל~~ אם הוא אינו רשום בתקציב. הממשלה אינה יכולה להתחייב להחזיק בבנק כספים ל-6 שנים, בלי אישורנו.

פ. נפתלי: אני מציע לאשר את ההצעה. איני מבין את הספקות בקשר למטרת ההצעה האשראית. במצב הנוכחי של שיכון העולים, עלינו להחיש את העניינים גם ע"י השגת בתים מוכנים. התים השבדיים, לפי הנסיון עד עכשו, הם טובים.

ש. דיין: השאלות שבין הסוכנות היהודית והממשלה תיקפתרנה בודאי ~~אשר~~ ע"י הכנסת השניה והקונגרס הציוני. הסוכנות עושה הרבה בשטח הקלוטה. הצריך השבדי עולה 350 - 450 ל"י. הלוחות שמהם עשויים הצריפים הם כפולים, והעבודה מצוינת. אני מניח שאלה שרוצים לקנות את הבתים האלה יודעים את אשר הם עושים. אני מציע לאשר את ההצעה.

ד. הורוביץ: בדרך כלל הנטייה היא לבנות את הבתים בארץ. אולם, בהיקף העליה הנוכחי, ובקשר עם חיסול גולת עיראק, אין הבנייה כאן יכולה להספיק. יש גבולות ידועים ליכולת הייצור שלנו, שהם גבולות טבעיים. השכון השבדי הוא טוב. הבנק משתדל לשתף-פעולה אתנו. הסוכנות חייבת לבנק מיליוני ל"י שאין עליהן ערבות או פקדון של הממשלה.

מ. זגני: הבנק מתפלא על שועדת הכספים משתוממת לדרישתה לקבל ערבות ממשלתית. הוא חושב שהוא עושה טובה & ומשתף-פעולה עם הועדה בשעה שהוא מסכים להלוואת אלה.

ד. הורוביץ: אם הועדה רוצה להביע דעה בקשר לבנק, עליה לשמוע גם את הצד השני. אני מציע שתשמעו את מר הופיין בענין זה.

א. הרצפלד: מר הופיין אמר לי, בקשר עם ההלוואה לכיסוי הגרעונות בעקבות הבצורת, שהוא היה מעוניין להופיע בוועדת הכספים על מנת להצדיק את גישת הבנק בעניינים אלה. אני תומך בהצעת מר הורוביץ.

סיכום: אושר אשראי לסוכנות היהודית בסך 180,000 ל"י בכתרים שבדיים, לשם קניית בתים מוכנים משבדיה. האשראי בערבות הממשלה.

אישור הלוואה בסך מיליון ל"י לסוכנות היהודית (בקשר עם החזקת המחנות):

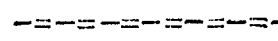
ד. הורוביץ: לפני חדשיים החליטה ועדת הכספים על מתן ערבות להלוואה בסך מיליון ל"י לסוכנות היהודית. לבנק אין אפשרות לממן את הסכום הזה בגבולות הליקוידיות, והוא מבקש פקדון. אנו מוכנים לתת פקדון על ושבון שטרי מקרקנים מהשנה שעברה או מהשנה, בגבולות התקציב. הפקדון לא יגדיל את המחזור ביותאך מ-350,000 ל"י, כי הם נתנו בינתיים 650,000 ל"י. הבנק מבקש ~~אשר~~ פקדון בסך מיליון ל"י; היתה אי-הבנה בענין זה..

היור' ד. צ. פנקס: ביחד עם מיליון ל"י אלה, יגיע בפקדון הכללי לבנק הלאומי ל-12 מיליון ל"י (בקשר עם הסוכנות היהודית). אני מציע לאשר את מתן הפקדון, בהנחה שועדת הכספים הזאת לא תצטרך עוד לטפל בעניינים כאלה.

סיכום: ברוב קולות בעד, ובשני קולות נגד, אושרה ההצעה להפקיד מתוך תקציבי הפיתוח סכום נוסף של מיליון ל"י כדי לאפשר לבנק הלאומי לתת לסוכנות היהודית הלוואה בסכום הנ"ל, שהועדה אישרה מתן ערבות בקשר אליה לפני כחדשיים.

ד"ר י. בדר: אני שולל את חוקיות ההחלטה שנתקבלה. נא לרשום זאת ולהודיע על כך למבקר המדינה.

היור' ד. צ. פנקס: אנו החלטנו בזמנו על מתן הערבות להלוואה זו. את השאלות הפרינציפיות הקשורות בסוכנות היהודית תברר הכנסת השניה.

שאלתה - הודעות שנתפרסמו בעתונות בדבר קרקעות השייכות לאפוטרופוס
על נכסי נפקדים:

ב. רפסור:

בעתונות נתפרסמו הודעות כמעט מרעישות בעניני
קרקעות השייכות לאפוטרופוס על נכסי נפקדים.
קבלנו דו"ח מן האפוטרופוס. לא הגענו לידי דיון על דו"ח זה, לא
בכנסת ולא בוועדה. ברצוני לדעת אם אפשר לקבל הודעה מוסמכת על ענין
זה. הואיל וקראתי בהודעת שר-האוצר שענין זה אינו חדש, אלא ענין
שהתחיל ב-1949 או ב-1950, ברצוני לדעת אם שר האוצר או יו"ר הוועדה
קבלו ידיעות ממבקר המדינה בענין זה. אני מדבר על שתי הודעות.
האחת היא בקשר לשכון בתל-אביב; השניה - בקשר לקרקעות שנמכרו, כאילו,
למוסדות שונים. אני מבקש לקבל אינפורמציה בענין זה, שהוא ראוי
לידיעה.

ד. הרוביץ: שר האוצר בקש לדון בענין זה בשבוע הבא בירושלים,
הואיל והוא רוצה להטביר את הדברים בעצמו.

א. בהיר:

הדו"ח של האפוטרופוס שייך לסמכות הדיון של
ועדת הכספים. אשר לעניני הקרקעות אשר ברשות
הפיתוח, הרי ועדת הכלכלה היא הרשות המוסמכת לדון בהם. הדו"ח נתקבל
במרץ, לפני נסיעתו של שר האוצר. לפי החוק צריך שר-האוצר להגיש את
הערותיו לדו"ח במשך חודש ימים. לא שמעתי שנתקבלו הערות אלה. אפשר
לדון בענין זה אחרי קבלת ההערות.

א. ס. גניחובסקי:

אני מצטרף לדעה שיש לקבל את תשובת שר-האוצר
על הדו"ח. ועדת הכספים אריכה לפרסם את הדו"ח
של המבקר. אני מבין שישנה רשות פיתוח, ונכון שעניני רשות הפיתוח
שייכים לוועדת הכלכלה. אולם הטענות הנשמעות כאן הן בקשר לאפוטרופוס
על נכסי נפקדים, עוד לפני רשות הפיתוח. כמה מגרשים קבלו המפלגות
השונות מהרכוש הנטוש במשך שנתיים? עד קום מועצת-הפיתוח היה שר האוצר
ממונה על הרכוש הנטוש, ומבקר המדינה היה צריך להגיש את הדו"ח שלו
בענין הרכוש הנטוש לוועדת הכספים. אני רוצה לקבל דו"ח על מסירת מגרשים
צבוריים. אני עומד על דרישתי זו.

היו"ר ד. צ. פנקס:

קבלנו את תשובת שר-האוצר על הדו"ח בקשר
לאפוטרופוס. החברים שטרם קבלו את התשובות
יוכלו לקבלן כעת. אני מבקש לא לפרסם את הדברים הנידונים בדו"ח
ובתשובה, עד לאחר דיון בוועדה בענינים אלה. כשאשטנו את התקנות לגבי
שר-דירה בבתיים של האפוטרופוס על נכסי נפקדים, הבטיח מר פורת להגיש
את הדו"ח שלו עד סוף מאי. הדו"ח נמסר לנו רק כעת, באמצע יולי,
ומתיחס לשנת הכספים 1950/51. אני מוכרח לבקש את חברי-הוועדה לראות
את החוברת הזאת, ובעקר את המספרים אשר בה, כאינפורמציה סוצית. ישנם
מספרים אשר לתועלת המדינה הוא אם שכנינו ידעו אותם לפי מסמכים
רשמיים. חברי הוועדה יכולים, כמובן, לדעת את המספרים האלה. אין סודיות
לגבי בקרת על פעולת המשרד, אם הוא פעל לא כשורה, או בהזנחה, לדעת
המבקר. המספרים סודיים, כי אין טעם לפרסם בתוך מסמך רשמי, כמה
קבלנו בעד סחורות שונות, שלל וכו'.

רש/י.י.

מר רפפורט שאל בדבר השכון בצפון תל-אביב.
 אני יודע שבסוף שנת 1950 נמסר לי, כאילו נמשו פעולות שלא היו בסדר
 מבחינה פרוצדורלית ופורמלית בענין זה. שאלתי את מר פורת, מה הוא
 יודע בענין זה. הוא היה כבר אפוסטרופוס על נכסי נפקדים בשעה שהצגתי
 לו שאלה זו. הוא אמר שהוא בעצמו נרשם לשכון, אלא שהענין אינו מתקדם.
 אמרתי לו ששמעתי טענות שהענין אינו בסדר. הוא ענה, שהסדר הזה נעשה
 לפני מינויו כאפוסטרופוס על נכסי נפקדים. פניתי למבקר המדינה, ושאלתי
 אם הוא רוצה לבדוק את הענין. מבקר המדינה אמר שגם אליו הגיעו תלונות
 מסוייטות, והוא בודק אותן. הוא הבטיח להמציא לי חומר בענין זה, כשיהיה
 לו מה למסור. לפני שבועות אחדים קיבלתי ממבקר המדינה חומר ראשון
 בענין זה. בחומר זה כלולה חליפת מכתבים בין האפוסטרופוס והמבקר, בין
 האפוסטרופוס וקבוצת משתכנים, בין האפוסטרופוס והחשב הכללי ובין האפוסטרופוס
 ושר האוצר. כן נמצאת כאן חליפת המכתבים (העתק) שהאפוסטרופוס שלח לעירייה
 בקשר לסלילת כביש, לפרטילציה וכו'. לחומר צורף גם חוזה מיולי 1950,
 שנחתם בין האפוסטרופוס לבין הה' שרון, פרלמן ופרלשטיין, בדבר מסירת
 שטח אדמה. בחוזה נכתבו תנאים שונים. כן נכתב שאם השטח יעבור לרשות
 הפיתוח, ינהגו בצורה מסוייטת. רשימת המשתכנים מונה 26 אנשים. המבקר
 צרף לחומר שמסר לי, מכתבים ששלח לנציב המנגנון. שאלתי אותו שאלות
 אחדות, כדי שיהיה לי מושג אם ענין זה הוא בסדר או לא. שאלתי אותו
 אם שר האוצר ידע שהאפוסטרופוס בעצמו הנו שותף לשכון זה, מה שלא נאמר
 בחוזה. שאלתי, מפני מה החוזה נחתם רק על שלושה שמות פרטיים, ולא על
 שמות האנשים כולם. כן שאלתי, מי בחר את המשתכנים, ואיך נעשתה הבחירה.
 קיבלתי תשובות שונות לשאלותי. בקשר לשאלותי שנגעו לשר האוצר, היתה
 תשובת המבקר, שלא הספיק עדיין לדבר עם שר האוצר אשר היה בחוץ-לארץ.
 המבקר מסר לי שהרכב הרשימה היה מקרי, ללא הכרזה רשמית. ברשימה ישנם
 אנשים פרטיים מן הציבור, אנשים שאינם חברי-כנסת או פקידי ממשלה. אינני
 יודע, על-יסוד מה ניתן דוקא להם שיכון. בין שאלותי היתה שאלה בדבר
 המחיר. לפי דעת מבקר המדינה, המחיר שניקבע הוא נמוך מהמחיר שהיה נהוג
 באותה תקופה. שאלתי את מבקר המדינה, אם התשובות שמסר לי מהוות את הדו"ח
 הסופי שלו בענין זה. הוא אמר לי אתמול בטלפון שישלים את הדו"ח-וחשבון.
 הוא מקווה להגיש לוועדה דו"ח-וחשבון בכתב בענין זה במשך הימים הקרובים.
 הסכמתי עם המבקר, שאמסור היום הודעה לוועדת הכספים בענין זה, ושאוידע
 שהחומר שקיבלתי הוא חומר בלתי מושלם עדיין, ושהחומר המושלם יוגש בימים
 הקרובים. אני מקבל את הצעת מר הורוביץ בשם שר האוצר, שהדיון בענין זה
 יתקיים בנוכחות שר האוצר. רצוי שנקיים את הדיון הזה אחרי שנקבל את
 הדו"ח של המבקר.

א. מ. ג. גניחובסקי: קראתי בעתון ששר האוצר יקרא למסיבת עיתונאים
 ביום חמישי, וימסור דו"ח-וחשבון בענין זה.

ד. הורוביץ: שר האוצר ימסור דו"ח-וחשבון על שאלות כלכליות,
 בקשר לתקציב, תקציב הפיתוח ועוד. אם יהיו
 שאילתות בענין זה, יצא הוא בודאי יענה עליהן.

א. מ. ג. גניחובסקי: הייתי סיעץ מאוד לשר האוצר ולכל הצדדים, למרות
 הבחירות, אססדד-חדדעדה לדחות מסירת הודעות
 בענינים אלה. עד כמה שאני מבין, ולפי מה שאני קורא בעתונות בקשר עם
 עניני הפיתוח, תגרומנה הודעות כאלה נזק למדינה. מבקר המדינה צריך
 לבדוק את הענין, ואין כל צורך במסירת הודעות לעיתונאים. עלינו לדרוש
 מן המבקר תשובה בענין זה תוך שבוע ימים.

אני עומד על בקשתי, ודרוש מיו"ר הוועדה לדאוג
 לכך, שנקבל ממבקר המדינה רשימה של המגרשים הציבוריים, העירוניים,
 הכפריים וכו' שחולקו מן הרכוש הנטוש. אני רוצה לדעת, לפי איזה מפתח
 חולקו המגרשים האלה.

מ. זגגי:

בקשתי רשות הדיבור כדי למסור הודעה אישית. אני מביין שהדיון בעניין זה יתקיים בנוכחות שר האוצר, ואינני רשאי להציע לקיים את הדיון עכשיו. השאלה נתעוררה אמנם ביחס למגרשים, אך היו דיבורים גם ביחס לאנשים, ובחלק ביחס לאנשים נוכחים כאן, בחלק ביחס לאנשים היושבים בוועדת הכספים סיום שהיא קיימת. נדמה לי שיש מקום להרשות לי למסור הודעה אישית בעניין זה, כדי שחברי הוועדה יכירו אותו לא רק מתוך הפרסומים, או מתוך מה שמבקר המדינה הצליח לעשות. אספר את הדברים, לפי השתלשלות העניינים. אתם יודעים את המצב שהיה כתחילת תקופת קיום המדינה, בשעה שהממשלה היתה בתל-אביב, ורוב הפקידים הועברו מירושלים לתל-אביב. מצב הדיוור באותה תקופה היה חסור מאוד, ונעשו פעולות לעידוד השיכון לפקידים. פעם היתה ועדת משנה של ועדת הכספים בראשותו של מר נפתלי, והיא חלקה אדמה בשרונה, בשין-מוניס ועוד. בין האנשים שהתעוררו לספל בשאלת השיכון, היו זגגי, הורוביץ, שרף, אריאן ואחרים, אשר חשבו שהשיכון העממי הזה לא יהיה נוח להם, ורצו בשיכון יותר טוב. אנשים אלה הלכו למחלקת התכנון, ושאלו, היכן הם יכולים למצוא מגרש שעליו הם יכולים לבנות שיכון נפרד, לא שיכון משותף. משרד התכנון הציע לנו לקחת אדמה בסביבות בשן. השאלה הזאת נעשתה בוועדת יותר מכיון שאחד החברים שהתענינו בשיכון זה, ד"ר ברגמן, התגולל בתל-אביב ללא מקום להניח עליו את ראשו. הוא הזמין בית מוכן שעמד להגיע ארצה, והוא לחץ על שר האוצר בקשר עם מקום להעמדת הבית הזה. ההסכם הראשון נחתם על-ידי הורוביץ וזגגי עם האפוטרופוס על נכסי נפקדים, בקשר לחלקת אדמה ברחוב הבשן. לי היתה דירה בירושלים, שלא שילמתי עבורה שכר-דירה. בניתי את הדירה הזאת בשנת 1934, ושילמתי את הוצאות הבנייה בקושי רב מתוך המשכורות שקיבלתי. לא עלה על דעתי - אולי לא הרחקתי ראות בעניין זה - שהממשלה תעבור לירושלים כעבור חדשים אחדים. שכרתי דירה ברחוב לכיש. שילמתי עבור דירה זו 1400 ל"י דמי-מפתח, ולא ביקשתי מהממשלה כל עזרה בקשר עם זה, למרות זאת שקיבלתי בתל-אביב אותה המשכורת שקיבלתי בירושלים. קרה לי נס, ואשתי התפטרה באותה תקופה מעליית הנוער וקיבלה פיאויים. התניתי עם בעל-הבית, מכיון שזה היה הכסף כמעט היחיד שהיה לי, שאוכל למסור את הדירה כרצוני במשך תקופה של שנתיים, כדי שאוכל להוציא את הכסף שהשקעתי. לפני ששכרתי את הדירה הזאת, גרתי בדירה של פרידמן ושילמתי 25 ל"י לחודש. אף-אחד לא עזר לי. ברור שחיפשתי שיכון כמו שכולם חיפשו זאת. מכרתי את דירתי בירושלים לחבר שגר אצלי בזמן המצור, למר ציטמן מהסוכנות, ב-3,000 ל"י. באתי לתל-אביב לקנות דירה, אולם דרשו 5700 ל"י עבור דירה. תשלום זה לא היה לפי יכולתי. התחלתי לחשב תכניות. בינתיים הוחלפה החלקה ברחוב הבשן בחלקה אחרת, אינני יודע מאיזו סיבה. לא הייתי בועד המשתתפים בשיכון הזה, ואינני יודע את כל הפרטים. ברשימה הקודמת לא היו כלולים שפירי, סילמן ואחרים. כשהחליפו את החלקה בחלקה אחרת, שאינני יודע בדיוק את מקומה, הצטרפו לרשימת המשתכנים עוד אנשים אחדים, ביניהם עובדי האפוטרופוס. אני רוצה שחברי ועדת הכספים ישכילו אותי, ויאמרו לי במה חטאתי. אינני איש צעיר ועשתי בחיי כמה חטאים. אינני יכול בשום אופן להבין, מה חטא חטא זגגי, אשר, במשך 31 שנה זכה להתפרסם, בקשר עם בחירות והתנקשויות בין מפלגות למפלגות, ולהיות מועמד לעמוד הקלון. שמות האנשים פורסמו ב"הבקר". מה חטא חטאתי שהתחלתי לעבוד בממשלה, שהשקעתי כסף בדירה כדמי-מפתח, שאני משלם 20 ל"י לחודש, שמכרתי את דירתי בירושלים לפני שהחליטו להעביר את הדירה, ורציתי להעביר את הנכס שלי לתל-אביב? בזמן הראשון ניהלתי משא-ומתן בקשר לדירה שבנו קליבנוב, דובקין ואחרים. אני מבקש את חברי ועדת הכספים שאני יושב במחיצתם זה זמן רב להגיד לי, מה חטא חטאתי אם רציתי שתהיה לי דירה בתל-אביב.

ד. הורוביץ:

לא רציתי בוויכוח זה, כי רציתי שהוא יתקיים בנוכחות שר האוצר. הואיל והושמעה כאן הודעה אישית, אוסיף מלים מספר:

(א) בתקופה זו שעליה אנו מדברים, בתקופה בה תוכנן שיכון זה שלא בוצע, נעשו שיכונים בכל הארץ, ונמסרו דירות לקבוצות שונות. קבוצות שונות קיבלו מהממשלה שטחי קרקע לשיכון. מדיניות הממשלה באותה תקופה היתה לעודד את השיכון, מסיבות שונות כגון: מלחמה באינפלציה, אפשרות של תעסוקה, בנייה ועידוד הבנייה. חפשו אנשים שירצו לבנות, ונעשו שיכונים רבים של עובדי ממשלה ואחרים בכל הארץ.

(ב) מעניין שבזמן זה שאנו דנים בו, או אפילו

יותר מאוחר, סודר תקנון מיוחד לעובדי מבקר המדינה. בתקנון זה נאמר שלעובדי המבקר אסור לקיים כל מגע כלכלי או חומרי עם הממשלה, מלבד בעניני שכון.

ג. בתקופת נובמבר-דצמבר 1950, כשהחוזים היו חוזי-חכירה, (עד כמה שידוע לי, אין חוזה-מכירה עד היום; לא התענינתי בזה ביותר, ואינני יודע את הפרטים בדיוק), בקשר עם העברת הממשלה לירושלים, פנו שלושה מעובדי האוצר, הורוביץ, זגני ופורת, אל שר-האוצר במכתב בענין זה, אף כי שר האוצר ידע על פעולה זו מההתחלה. הודענו לשר האוצר שיש ספקות מסוימים בענין זה, גם בקשר להעברת המשרדים לירושלים, וגם בקשר לבקרת שנשמעה בדבר שכון זה. הודענו לשר האוצר שאיננו רוצים להנות משכון זה, מבלי שדבר זה יבורר על ידי שר האוצר או על ידי מישהו אחר. בקשנו שיחליט על ענין זה מוסד אובייקטיבי, והחלטת המוסד הזה תקוים. שר האוצר היה צריך להחליט אם אנו רשאים להשאר בשיכון זה, או שעלינו להחזיר את חברותנו בו לממשלה. נתקבלה תשובה משר-האוצר בענין זה. התשובה נשלחה לי ללונדון (הייתי בלונדון בקשר למשא-ומתן קשה). אני-מבטא שר האוצר ביקש אותנו להפסיק כל צעד בהכנות לשיכון ואישור התכניות, עד שהענין יבורר בממשלה. המכתב ששלחנו לשר האוצר נכתב מטעמים מוסריים. אינני עומד לנקות 3 אנשים אלה דוקא, כי אני חושב שכולם נקיים. היתה החלטה שנתקבלה פה אחד על-ידי כל האנשים הקשורים בענין זה, למסור את הקרקע לקרן-הקיימת. אנשים אלה נמצאים ברובם 30 שנה בארץ, והרקורד שלהם, ושל הרכוש שצברו בפעולתם בשביל התנועה והמדינה, ידוע למדי. צריך היה לבחון את העובדות יותר. אנשים שהרשו לעצמם לכתוב מה שכתבו, היו צריכים לחקות את הרקורד שלהם עם הרקורד של האנשים האלה, בקשר לרכוש שצברו, ובקשר למה שכל אחד מן הצדדים יכול לקבל בשוק החופשי וכו'. שיכון זה לא היה שיכון מיוחד. אלפי אנשים הלכו לשיכונים. המדיניות של אי-מכירת קרקעות נתקבלה רק בשנת 1951. לפני-כן קיבלו קרקעות כל אלה שרצו להשתכן, בכל הארץ. אינני חושב שפקיד ממשלתי צריך-להיות מופלה במידה כזאת שלא יוכל לקבל דירה. התקנון היחיד בקשר לעובדי מדינה הודן בענין זה הוא תקנון מבקר המדינה. בתקנון זה נאמר באופן מפורש, שמותר לעובדי מדינה לבוא עם הממשלה במגע בקשר לשיכון. כל המוסדות סידרו שיכונים לעובדיהם.

במלים ספורות אלה שאמרתי רציתי למסור את הערותי הכלליות בענין זה. תשובה מפורטת אמסור בדיון שיקויים בנוכחות שר האוצר.

מ. זגני:
כעובד מדינה אני מתרעם קשה, והייתי מבקש את הוועדה להצטרף לתרעומת שלי, נגד מבקר המדינה. הוא עסק בענין זה חודשים רבים, ולא שאל אותנו. לא ניפגעת. אני חושב שאיש אינו יכול לפגוע בכבודי האישי בעניני יושר. עדיין לא חטאתי כל חטא בארץ. אני יכול לעמוד בענין זה לפני כל בית-דין ציבורי. מבקר המדינה מטפל ביועץ הכלכלי של המדינה, בחשב הכללי ובאנשים אחרים התופסים עמדות חשובות במדינה. הוא יכול היה לפנות אליהם ולשאול אותם מה קרה.

ד. הורוביץ:
לי נודע על ידי הטיפול מטעם מבקר המדינה בענין זה רק כמה ששמעתי עכשיו.

הי"ר ד. צ. פנקס:
גם לגבי מבקר המדינה קיים הכלל של "שמע גם את הצד השני". מבקר המדינה צריך לשאול את אלה שנגדם מתנהל הביורור. אני מציע לא להכנס לדיון בענין זה עכשיו, ולדחות את הביורור לשיבה שישתתף בה שר האוצר, שהוא האחראי באופן רשמי לענין זה. אני חושב שהביורור צריך להתקיים אחרי שמבקר המדינה יגיש לוועדה את הדו"ח שלו. אינני חושב שנתערער הא-ימון שוועדת הכספים רוצשת לפקודי האוצר היושבים איתנו. לו היה שיכון זה נוגע לפקידים שעברו מירושלים לתל-אביב, לא היה כל ערעור על-כך. להיפך, אני זוכר שישבתי עם קרופניק, וקבענו תנאים לשיכון עובדים. אבל אינני מבין, מדוע צריך שרון, שהיה אדריכל עד לפני חצי שנה, לקבל סאדמת הלאום, בשעה שהוא אינו סובל ממחסור. האם פרלשטיין, שגם לאביו היה בית ברחוב לילינבלום, צריך היה לקבל שיכון? אינני יודע מה הם תנאי דיורו של חבר-הכנסת לבון, אך אני מניח שהוא צריך להסתדר בדיורו כמו כל מי שמסתדר במקום מגוריו, בצורה של שיכון.

או בצורה אחרת, אך לא בצורת שיכון בהכרזה בלתי רשמית. אין זה דומה למסירת קרקעות ל"רסקו" או למי שהוא אחר. לא חשדתי בפקידים שעברו מירושלים לתל-אביב, או בפקידים אשר צריכים לסדר לעצמם שיכון מתאים בתל-אביב. אך מדוע היו צריכים אנשים פרטיים לקבל את השיכון הזה? אמרתי את דברי אלה כדי להוציא מלבכם את המחשבה שהחצים בוועדה מופנים כלפיכם, כלפי נציגי האוצר בוועדה. אם היה דבר בלתי מסודר בענין זה, הרי האחראי לכך הוא שר האוצר, ויש לקיים את הדיון היסודי בנוכחותו.

ב. רפטור:

לאחר ששמעתי את דברי מר הורוביץ ומר שגבי, היחס האישי שלי לשניהם נשאר כפי שהיה. יש לי יחס מחמיר מבחינה מוסרית בענינים אלה. אני סבור שישנם ענינים שאינם צריכים לשמש נכס לבחירות, כגון: ענינים מוסריים וחברותיים, וכבוד אנשים. אני מציע לבקש את מבקר המדינה לטפל בענין זה בדחיפות האפשרית, ולבקש את חברי הוועדה לעלות לירושלים, על-מנת לקיים שם את הביורור בענין זה בנוכחות שר האוצר. אני מוכן לבדוק דברים שונים ברשימת המשתכנים. כל עתונות יכולה להכשל עכשיו על-יסוד ענין זה, כי אנו נמצאים בתקופת בחירות. דברי מר זגבי וורשים בירור.

ד"ר יוחנן בדר:

על עצם הענין נשמע את שר האוצר ואת מבקר המדינה, ואולי נקיים בירור מיוחד בוועדה. אינני מדבר כרגע על כל הדברים האלה. אני רוצה למסור הודעה אישית, שאחרי מה שקראתי ואחרי מה ששמעתי, אין לי סיבה לשנות את יחסי האישי לשלושת עובדי האוצר ששמותיהם מופיעים ברשימה זו.

י. רוקח:

אני מבין שדברי מר זגבי, אשר הזכיר את עתון "הבקר" היו מרוטזים אלי. מר הורוביץ אמר מה שהוא בקשר לשוק החופשי. בודאי יהיה בירור מלא בענין זה. אני שותף לכאבכם בענין זה, בגלל פרסום השמות. שמעתי שמבקר המדינה מטפל בזה, ואני מצטער על שהוא לא פנה לאנשים המעונינים. הוא היה צריך לשאול אותם. שר האוצר הזכיר את שמי בתשובתו. מצד שני קראתי בעתון "דבר" שאתנע למשפט פלילי בעד הוצאת דיבה. כל הדברים האלה נאמרים בלי חקירת הענינים. אני מוכן לכל משפט פלילי. אני חושב שנכון להגיד מראש שלדעתי האפוטרופוס הוא האחראי על כל הענין הזה. לי יש פרינציפ ידוע, שהמחלק אינו צריך-להיות נהנה מן החלוקה, גם אם מצבו רע. אני מדבר על שפיר, רייזל, ועוד אדם אחד שאיני רוצה להזכיר כאן את שמו. אני בטוח שמר הורוביץ לא יקח לעצמו הלוואה, ואני מכבדו על-כך. אני משוכנע שמר זגבי לא היה עושה זאת. האפוטרופוס לא היה צריך לחלק לעצמו. אני רוצה להוסיף את הערכת האישית לנציגי האוצר בוועדה, ואת צערי על פרסום השמות.

א. הרצפלד:

אני מציע שהדברים שנאמרו בענין זה יועברו למבקר המדינה, כדי שיקרא את ההערות שהושמעו, ויברר את הענין.

א. בהיר:

אני מצטעף לדעתו של מר רפטור, שבדברים אלה יש להחמיר. אני מצטער על שענין זה הפך להיות ענין בחירות. מבקר המדינה לא נתן את הדברים לפרסום. הוא טרם סיים את חקירתו. אילו היה מסיים את חקירתו ומגיע למסקנה, ואילו היה טעביר את מסקנותיו לוועדת הכספים, היה החומר הופך לנחלת הכלל. לצערי הרב פורסמו הדברים מתוך רצון לעשות מהם, מכתב זנובייב שצי"א. אנשים החליטו להשתמש בענין זה למלחמת הבחירות, ודבר זה הוא על אחריותם. אינני יודע איך הגיע החומר לידי אנשים אלה. אני מצטער מאוד אם חומר אשר נמסר כסיוטא ליו"ר ועדת הכספים בלבד, מגיע, על-ידי פרצה במנגנון מבקר המדינה, למקום הפחות בטוח ביותר, למערכת עתון אשר עושה מטנו קרדום לנגח בו בזמן מלחמת בחירות, מתוך ידיעה שהדבר לא יתברר עד הבחירות. הקנס שהאנשים שנתנו פרסום לדברים יצטרכו לשלם אם יתברר שהדברים אינם נכונים, אין לו כל ערך אחרי הבחירות. חשובה האוירה של ערב הבחירות. כאחד מחברי ועדת הכספים, אני דוחה צודה זו של שימוש במסמכים אלה, ומצטרף לדרישה שיקויים דיון לעצם הענין, אחרי שנקבל את החומר ממבקר המדינה. אם נוכל להוציא מסקנות על-יסוד הדו"ח של מבקר המדינה, נעשה זאת. לכבוד הענין ולכבוד האנשים,

אני מציע שהאנשים היושבים כאן, במידה שהדבר תלוי בהם, ינסו להוציא את הענין הזה ממלחמת הבחירות.

הי"ר ד. צ. פנקס:

פרסום הענין הזה היה בשבילי הוכחה חותכת, שבארץ זו אין הדבר הסודי ביותר יכול להשמר בסוד. לפני שמגיע מטען לידיעת האיש שאליו הוא מיועד, רואה אותו עתונאי זה או אחר. אם כי אצאאאאאא הענין הנידון לא היה בבחינת סוד צבאי, כי הוא היה ידוע בעיריה (קשר עם הפרסלציה וכו'), לא היה צריך להתפרסם בצורה זו. הדבר היה ידוע למעלה משנה וחצי; אינני מבין מדוע פורסם דוקא עכשו. דברתי עם מר פורת בענין זה, כאשר הגיע הדבר לאזני. הוא אמר שמתנהלת חקירה, והוא יגיש את החומר. אני מציע לזרז את המבקר להגיש את החומר לוועדה, ולערוך את הדיון בנוכחותו של שר האוצר. ההערות האישיות של מר זגני, מר הורוביץ וישיבה וחברי הועדה, נרשמו. כולם הצטרפו לדעה שאין חשש שבאופן אישי נהגו האנשים הנוכחים כאן שלא כראוי.

קבלנו היום דו"ח מן האפוטרופוס. נוכל לבקש להוסיף לדו"ח זה את השימוש באדמות בטושות. אני חושב שהגיוני לדרוש זאת מן האפוטרופוס ולא ממבקר המדינה.

עד כמה צריך לעשות כל דבר ממסלתי בפומבי, בנוכחתי לדעת וללמוד ממדינה שבדרך כלל איש מאתנו איננו מתיחס אליה כאל מדינה שיכולה לשמש מופת למדינות אחרות. ראיתי את העתון הרשמי של ספרד, של פרנקו. אינני רוצה לומר שאין שם קורופציה. אינני ממכדי השלטון בארץ זו. אולם, שם מתפרסמים כל רשיונות היבוא והיצוא שניתנים לאנשים. אם לא תהיה התנגדות מטעמים הקשורים ביחסינו עם שכנינו הערבים, אפשר יהיה לפרסם את פעולות הממשלה בקשר עם הקרקעות הנטושות. אם ימצאו שדברים אלה הם סודיים, יעירו לנו על כך. אני מעביר את דרישתו של מר גניחובסקי בענין זה.

ס י כ ו ם:
=====

החלט לבקש את מבקר המדינה להגיש לוועדת הכספים את סיכומו בענין השיכון ל-26 משתכנים בהקדם האפשרי, על-מנת לאפשר לקיים דיון בענין זה בנוכחות שר האוצר. הדברים שנאמרו בוועדה בענין זה יעברו למבקר-המדינה.

יו"ר ועדת הכספים יבקש תוספת לדו"ח של האפוטרופוס על נכטי-נפקדים, בדבר האדמות הנטושות וחלוקתן.

רש/זי.

שטענו שחלוקת השיכון ע"י מפלגות ומוסדות פוליטיים אינה טובה, ושיש לעשות את הדברים האלה באופן ישיר ע"י הממשלה. בזמן הויכוח על תקציב הפיתוח של השנה הזאת, דובר על כך שהממשלה צריכה לגשת לתכנית שיכון. זה היה לפני חדשים אחדים. אח"כ נמסרו שתי הודעות על ישיבות הממשלה, בענין זה. ההודעה הראשונה אמרה שהממשלה דנה בענין, ובהודעה השניה כבר נאמר שהממשלה החליטה פה-אחד לקבל את תכנית השיכון. אח"כ נמסרה הודעה של שרת העבודה. ד"ר בדר כופר תמיד בעיקר, ואח"כ מתברר שהתכניות מתגשמות בכל-זאת, ותמיד הוא מוכרח לקבל ענין אחר שיצטרף לכפור בהגשמתו. ד"ר בדר לא התעורר לענין זה, עד שהממשלה התחילה להוציא אותו מהכח אל הפועל. אני מצטער על שלא התחילו בשיכון זה לפני שלשה חדשים. הועדה אשר בדקה את הפרטים בקשר לשיכון זה עבדה כל הזמן. אני מבין שהכנת מפעל של הקמת 48 אלף יחידות דיור גזל זמן. אם משהו ירצה להביע אי-אמון לממשלה בגלל פעולה זו, יש לו זכות לדרוש את הפסקת הפעולה. אני חושב שהתור להרשמה לשיכון הוא תור יותר אפקטיבי וקונסטרוקטיבי מהתור לקרח. על-כל-פנים, האנשים העומדים בתור זה אינם מתמרמרים. אני רוצה להניח שכאשר הממשלה תדע בדיוק מה הוא סכום ההלוואות שתצטרך להעמיד לרשות המשתכנים בצורת המשכנתא המובטחת, היא תצטרך להביא את ההוצאה הזאת לידי ביטוי בתקציב הפיתוח, כמו שנעשה הדבר בקשר לשיכון הוותיקים. יתכן שהממשלה תמצא לפעולה זו סגירת חוקית אחרת. מי שחושב שפעולה זאת היא פעולת תעמולת ערב בחירות, יכול להסביר לצבור שאין עליו להרשם. אם חברי הכנסת רוקח וכדו' ירצו לבנות על ענין זה את מערכת הבחירות שלהם, לא נוכל להתערב. אני בטוח שאנשים יירשמו, שפעולת-הבניה תתחיל בשנת 1952. על-יסוד הבטחון הזה אני יכול להגיד לכל יהודי בישראל שירשם לשיכון ויחכה לאישור, והממשלה תכניס את ההוצאה לתקציב בזמנו.

י. רוקח:

אתמול היה כתוב במאמר ראשי ב"דבר" שמפלגה בישראל משלמת לבעלי בתי-החרושת לקרח, כדי שישיבתו את יצור-הקרח. ידוע שאני מהאנשים המתלהבים לשיכון. אולם, המדובר כרגע אינו בשיכון, אלא בתמרון זול מאד. אין להפריד בין הממשלה לבין האטיקה, בין החוק לבין האטיקה. הצורה הזאת של ההודעה על שיכון זה, הזמן הזה, שבועיים ערב הבחירות, חוסר התכניתיות הזאת, כל אלה אינם מתאימים לממשלה של מדינה. אין מבקשים אנשים להרשם לדבר שאין לו בסיס חוקי, 14 יום לפני בחירות. מדי פעם בפעם אני מקבל הודעה ממבקר העיריות במשרד הפנים, שאסור לי לקבל כסף לא לפי החוק. איך יכולה הממשלה לקבל כסף שלא לפי החוק?

הי"ר ד.צ. פנקס:

האנשים מפקידים את הכסף בבנק לזכות הממשלה, ועל שם הממשלה.

א. בהיר:

מפקידים את הכסף על-שם המשתכן המקבל קבלה.

י. רוקח:

לא כך צריכה היתה הממשלה לנהוג. לא כך מקימים מפעל שיכון. בלי לדעת מראש היכן הקרקע, מה ההיכנה ההוצאות, ומי יהיו המשתכנים. צריך להיות קשר בין השלטונות המקומיים שלבין הממשלה בענינים אלה. הממשלה איננה יכולה לדעת את מי יש לשכן, והיכן. היא צריכה לשאול את השלטונות המקומיים בענינים אלה. בשעה ששיכנתי אנשים עשיתי את כל פעולות ההכנה לפני שלקחתי כסף. בדקתי את האנשים, וחקרנו בועדה מיוחדת אם לנרשמים היה מגרש אחר, או דירה אחרת. מה קורא עכשיו? חיילים משוחררים ממלחמת העולם השני תקבלו שיכון בהלוואות של העיריה. כעת הם נכנסו לצבא הקבע, וצבא הקבע בונה בשבילם. אנשים אלה בוחרים את הדירות ששילמו עבורן 1400 ל"בסכומים גדולים, ב-9000 ל"י, והם משתכנים כעת טוב, גם כן בכספי הממשלה. מצאתי 14 איש כאלה. הדיירים החדשים מסתפקים בחוזים עם הדיירים המפנים את הדירות ואינם דורשים חוזה עם העיריה. אני בטוח שלחלק גדול מן האנשים הנרשמים לשיכון יש דירות או מגרשים במקומות אחרים. היתה הבטחה רופפת שיבואו בדברים עם השלטונות המקומיים, במקומות שבהם רצו להקים את השיכון הזה. הקשר היחידי אתי בענין זה היה צלצול בטלפון שקבלתי מבחורה אחת אשר בקשה מקומות רישום. היא אמרה שאם לא תהיה תשובה במשך זמן מסויים, יחשב החבר לסירוב. האם כך מסדרים את הדברים? אני מוחה נגד שיטה כזאת.

אני מבקש לרשום שאני מוחה בכל תוקף נגד החלטות על דברים כאלה, ימים ספורים לפני הבחירות לכנסת השניה. טוב היתה עושה הממשלה, לו היתה מפסיקה את הענין הזה. מרבית הנרשמים לשכון זה אינם ~~לדירה~~ כאלה שצריכים לצאת מיד למקום אחר לגור בו. במקום התכנית שפורסמה, היתה צריכה להיות תכנית לפנות את ה"סלט", את הבתים הנופלים על ראשי דריהם.

הי"ר ד. צ. פנקס: אני עוררתי את השאלה הזאת במאי. אמרתי שהממשלה צריכה לקבל יפוי כוח ע"י חוק, כדי לפעול בענין זה. לא קשרתי את השכון הזה עם הבחירות. כאיש מפלגתי, אני יכול להגיד מה שאני רוצה. כיו"ר ועדת הכספים אני רשאי להגיד שאני חושב את הפרסום בדבר המפעל הזה ללא חוק, לפגיעה בסמכות הכנסת ובסמכות ועדת הכספים. אני מצטער על שבסוף כהונתנו כועדת כספים קרה דבר זה. לא אוכל להתלונן על חוסר שיתוף-פעולה מצד האוצר במשך שנתיים וחצי של עבודתנו המשותפת. עפ"ר לא הועמדנו מול הפתעות. הממשלה היתה צריכה להודיע לצבור שיש צורך בחוק, ושההרשמה הנוכחית היא הרשמה מוקדמת. את זאת הייתי מבין. התכנית גדולה וחשובה. מדוע לא נהיה שותפים לה ולברכה שבה? כחבר הכנסת, אני רוצה להרים את ידי ולאשר את התכנית הזאת, כדי שאתברך בנפשי, שגם אני עזרתי לפעולה זו. החוק יחייב בין כך את הממשלה לבוא לכנסת; מדוע היה צורך להעמיד אותנו לפני עובדה מוגמרת? הואיל וזהו ענין כספי, מסובתי, כיו"ר ועדת הכספים, לעורר את השאלה הזאת. הממשלה אינה צריכה להראות לממשלות שמתבואנה אחריה דוגמה כזאת. האם נשמע את יסודות הפעולה הזאת?

א. הרצפלד: אני מציע שגם את השאלה הזאת נברר ביחד עם שר האוצר. לא בגיע לידי החלטה בענין זה היום. אני מציע להפסיק את הויכוחים, ולרוץ בענין בנוכחותו של שר האוצר.

מר גבעון: אחרי שנשמעו דברים ביחס למוסדות מסלתיים, אני חושב שמן הצדק לתת אפשרות למסור לועדה על התפתחות הדברים, כפי שהיתה.

ב. רפטור: אם יהיה דיון, אצטרף להצעת מר הרצפלד.

א. ס. גניחובסקי: אני מציע שועדת הכספים תבקש את הממשלה לדחות את התכנית הזאת ל-14 יום. התפלאתי מאד על תמימותו של מר הורוביץ, שספר לנו, מפני מה אי-אפשר לדחות תכנית גדולה וחשובה כזאת עד לאחר הבחירות. לאנשים אוניקסיביים (למשל הפרוגרסיבים) ג"כ שואלים, איך יתכן בדבר הזה. הממשלה הכניסה הצעת חוק שחוד ושלטונים. הממשלה צריכה להיות הראשונה שיש להושיבה בבית-הסוהר על שהיא בותנת לבחור שוחד ושלטונים. לא הכל נעשה לשם שמים. היו אריכים להתחיל בפעולה זאת לפני שנה, או לדחותה לעוד שבועיים. אני רוצה שיינתן פרסום להמלאת ועדת הכספים, לדחות את התכנית ל-14 יום. בינתיים, יש להביא חוק בענין זה.

ד. הורוביץ: אני מודיע שהודעתי על תכנית זו לוועדת הכספים עוד בחוד מאי.

פ. נפתלי: לכל הויכוחים הכלליים הקשורים עם הבחירות אין מקום בדיון על חוק זה. אני מבין שהשאלה היחידה הדורשת בירור היא שאלתו של היושב-ראש, אם הכנסת תכנס לחשבון לפקדון מתאימה ואפשרית לפני הגשת החוק לכנסת. גם מר הורוביץ אמר שיבוא חוק. אינני יודע בדיוק את צורת הפקדונות האלו. השאלה, אם הפעולה מצד הממשלה היתה מוסנית, או שהיא מוסרי יותר לא לפעול בתקופת מעבר, יכולה לעמוד לויכוח במקומות רבים, אך לא כאן. אינני רוצה להתווכח על המוסר של גורמים אחרים בתעמולת הבחירות. אינני מקבל את דעותיהם של מר דיין ומר ווקח באחרים בקשר למוסר בבחירות. הויכוח הפוליטי אינו במקומו כאן.

ש. דיין:

השאלה שהוצגה על ידי היושב-ראש היא
זכונה. השאלה היא: האם היתה רשות

חוקית לממשלה לעשות פעולה זאת. אינני יודע לעשות על כך, אבל אני סומך
על העובדה שהממשלה החליטה על פעולה זו פה אחד, ששר המשפטים, שמשנתך
בהחלטה זו, יודע חוק. אינני יודע אם הכסף המתקבל נרשם על שם האיש
או על שם הממשלה. אולם, אם שר המשפטים הסכים להחלטה, אני מניח שהוא

אחראי על חוקיותה. גם מפלגתו של מר גניחובסקי השתתפה בהחלטה זו.

מבחינה מסחרית אני חושב שעשו דבר טוב, כי לא היה צריך להפסיד את הפעולה.

פעולה זו התחילה בעצם לפני 3 - 4 חודשים. בשעת הדיון על התקציב היה וויכוח

בשאלה זו, והממשלה קבלה החלטה. מר לבון הודיע על תכנית זו בכנסת. כרגע

סתהלת הרשמה מוקדמת ללא כל התחייבות, ואם ~~היה~~ הכנסת תסרב לחוקק את

החוק הזה, יחזירו לאנשים את כספם. אין ספק שגם בכנסת תתקבל התכנית הזאת.

אפשר להעלות את השאלה הזאת בישיבת הכנסת מחר; אני מניח שחברי הקואליציה

לא יתכחו להצבעתם.

ב. רפטור:

כל זמן שישנה ממשלה, וישנם דברים שהם

לתועלת המדינה והתחייבות, יש צורך

בפעולה. אני אתנגד לדבר רע, ואתמוך בדבר טוב. אבל אני רוצה שהחברים

שהם נציגי מפלגה אחת בוועדת הכספים או בקואליציה הקודמת ידעו שבעיה זו

של אלפי משתכנים דורשת בירור מצד האופוזיציה גם כן, לגבי המצב הכספי של

המדינה. מאבני הכספי אינו טוב; אין חומרי גלם, אין הספקה, אין חטה.

דברים רבים אחרים אין לנו. אני רוצה לשקול ביחד עם שר האוצר, מה תהיה

ההוצאה לרכישת חומרי בנין עבור 12,000 יחידות שיכון בשנה. היתה זו

זכות כבוד, לדעתי, לאוצר ולמנהל האוצר, להתייעץ עם ועדת הכספים בעניינים

כאלה. אני יכול להרשות לעצמי את הלוקטוס לדון על ענין זה גם מבחינת

הבחירות. שמעתי את דברי שרת העבודה בדיון על תכנית ל-4 שנים; האם אי-

אפשר היה לבוא לוועדת הכספים לשיחה מוקדמת? אני מוכן להביא פרוטוקולים

המעידים שבמקרים רבים ~~אולי~~ הביאו אלינו עניינים לפני ההחלטה. אם ענין

זה של השיכון במסדים אלה יהיה בלתי אפשרי, ניתן כלבו את הדיון לגבי האנשים

שמסלים אותם ללא צורך.

י. רוקח:

אין להשתמש בכוח בלתי-מוסרי כדי לעשות

את הפעולה הזאת. אין חומרי בנין לבתי-

ספן. אי-אפשר לעשות פעולה כזאת בלי לשתף את הרוב בכנסת בהחלטה.

היו"ר ד.מ. פזקס:

אומר כמה מלים כדי להרגיע את הרוחות.

אני רוצה לבקש את אלה אשר מצדיקים את

הממשלה שעשתה פעולה זו בלי לשאול את פי הכנסת, לתאר לעצמם, מה היתה

תגובת האופוזיציה של ההסתדרות בעירייה, לו היה ואש עיריית תל-אביב מכריז

על הרשמה לשכון בלי לקבל אשור מטעם המועצה לתכנית. מה היו אומרים

ה'ה פרי ושכטר, לו היה מר רוקח מכריז על תכנית שיכון שבועיים לפני הבחירות

לעיריות. גמרתי בזה את הערתי המפלגתית, ואני חוזר לבירור הדברים כדור

ועדת הכספים. הובטח שמבצע הפעולה יהיה אגף השיכון של משרד העבודה

והביטוח העממי. הממשלה הופכת להיות לקבלן, אשר יחתום על חוזים עם כל

משתכן.

ד. הרוביץ:

הממשלה מבצעת את ההרשמה ואת ארגון

הפעולה, לא את ביצועה.

היו"ר ד.צ. פזקס:

מי הכין את תכנית השיכון? מי יבנה את

הבתיים?

ד. הרוביץ:

תמיד, כאשר מקבלים החלטה, מחליטים

איזה שר יבצע את הפעולה, וישנו תמיד

משרד ידוע שעליו מטילים את הביצוע. אין זאת אומרת שהמשרד מבצע בעצמו

את העבודה עצמה. אינני יודע עדיין איך תעשה העבודה הזאת.

מר גבעון:

זה למעלה משנה, מותקף משרד העבודה על ידי כל החוגים והגורמים בעניני שיכון, הנעשים חמורים משעה לשעה. הפרופלמה של שיכון המוניים היא אחת הדברים שאנו מתלבטים בהם. לא מצאנו פתרון לשאלת השיכון, לא על ידי שיכון הותיקים ולא על ידי הבניה הפרטית הנמשכת בארץ בטמדים גדולים. המחירים הם גבוהים מאד. כן ידוע, מה מוכרים לאנשים. לפני למעלה מחצי שנה הורכבה ועדה מיוחדת על ידי שרת העבודה ושר האוצר, שמתפקידה היה לדון במציאת פתרון לבניית שיכון להמונים בתנאים חוטריים מתאימים. הקיטובו ועדות אחדות שטפלו בחלקים שונים של הפרופלמה הזאת. היתה שאלת התכנית עצמה, המינימום הנחוץ למשפחה רגילה שדי שתוכל להתקיים בכבוד. היו לנו נסיונות בשיכון עולים בענין זה. איננו מתביישים להודות שהיו מוכרחים לשנות טפוסים של בנינים במרוצת הזמן. היתה שאלה שניה, לאן גלך עם השיכונים האלה, אם נרכז אותם בעיר בלבד, או נפזרם בכל רחבי הארץ. כדי שלא רק תושב תל אביב, אלא גם מישהו היושב שנתיים בבאר-שבע, יוכל לעבור לדירה יותר טובה, ולפנות את דירתו לעולה חדש המאפה לה. רק על ידי תכנית כזאת נוכל לפתור את השאלה, ורק על ידי חיוב האנשים להשתתף בכסף מסך, בלי שהממשלה תתחייב התחייבות גדולה. אני מקבל את הצעת מר פנקס, שאנו נגיש את התכנית בכתב. עמדה לפנינו שאלת הקרקעות. ישבנו עם גורמים שונים ובררנו את השאלה הזאת. לא שיתפנו בענין זה את עיריות תל אביב וחיפה, כי אין להן קרקעות. שיתפנו בדיונים אלה את הגורמים הציבוריים והממשלתיים אשר יש להם קרקע. כי רצינו לדעת, מה היא הקרקע שתעמוד לרשותנו. הגורמים ששתפנו בענין זה הם: האופוטרופוס על נכסי נפקדים והקה"ל. כל זה נעשה באמצעות רשות הפיתוח. המכונה עובדת, ויש לה מסגרת משלה. מסגרת זו אינה קשורה בזמן הבחירות. המכונה הזאת קבעה את הקרקעות, את תכנית הבנין, את השאלון הדרוש בשביל המשתכן לעתיד, וכן גם פרטים אחרים. המכונה הזאת פנתה לעיריות ולמקומות שונים בכקשה לתת מקומות. היו עיריות שבענו לבקשתנו, והיו שלא נענו. (אני חושב שבכדי לעשות הרשמה לבית ספר, מספיקות 48 שעות). שאלת השיכון אינה שאלה פוליטית.

ש. כץ:

האם נאמר לוועדה שיש צורך בחוק בענין זה?

מר גבעון:

ישנה בעיה שניה, שועדת הכספים מעמידה. זוהי בעית הרשות החוקית שהיתה לממשלה לעשות מה שעשתה. אינני צריך להתערב בענין זה, ואינני מיופה כח לעשות על שאלה זו. לו היה מתחיל ענין השיכון הזה לאחר הרכב עם הממשלה החדשה, היה הכול להיות קשר לשיכון זה עם הבחירות. אולם, אין כל קשר כזה. חבריו של מר כץ ושל ד"ר בדר דברו אתי על ענין זה, ללא קשר עם בחירות. חברים של כל המפלגות כאן דברו על ענין זה, ללא קשר עם הבחירות. לא היתה קואליציה מיוחדת שהתנגשה לשיכון זה. התביעה היתה שהממשלה, ולא גופים פוליטיים מכל הצדדים ינהלו את הענין זה. אי-אפשר להגיש למוסד מכשולתי להסתכל, תוך עבודתו, בטמפרטורה הפוליטית בארץ. ההצעה להפסיק את הענין זה לשבועיים, אינה רצינית. נדשמו אלפי אנשים. אתמול נרשמו בתל אביב 4,500 איש, ובירושלים 800. היום מחחילים את ההרשמה בחיפה ובמקומות אחרים. כשהתחלתי לעבוד באגף השיכון, אמר לי מר פנקס, אם אני זוכר שבעיריה הגישו ענין של שיכון עולים בצורת דיבור בלתי מנוסס. לא עשינו זאת, כי אנו מוכרחים לדעת במה נתחיל, ומה עלינו להכין. עלינו לדעת איזה אלמנטים ירשמו לשיכון, ובאיזה מקומות הוא יתרכז. בלי כספים, ההרשמה אינה רצינית. לא השלינו אף אחד. האנשים יודעים שדירה לא תחכה להם כבר מחר, ושהם צריכים לחסוך 4 שנים כדי לקבל את השיכון. הסף לוקחים על עצמם מעטסה כבדה. אם בכל זאת נרשמים, מהא הדבר ששאלת השיכון היא רצינית ורחופה.

היו"ר ד. צ. פנמס:

כמה מטבע זר אתם צריכים כדי להוציא לפועל תכנית של שנה? אני שואל את מר הורוביץ, על יסוד מה הודיעה הממשלה מפי שרת העבודה, שהממשלה תקציב ב-4 השנים הבאות את המטבע הזר הדרוש לתכנית זו.

מר גבעון:

אינני יודע כמה מטבע זר יש צורך לניצוץ התכנית. עוד קבענו באופן סופי את הדברים

האלה.

ד. הורוביץ:

אחד הסעיפים של תכנית מלווה העצמאות קשור בשיכון זה. אינני יודע מהו הסכום. בשנת 1952 אצטרך כל חדש 2 1/2 מלין דולר לחיטה. הסכום יהיה כתוב בתקציב, אך אינני יכול להגיד מכת, מאין ניקח את הכסף.

י. בוקס:

אני מודיע שלא התייעצו אתי בענין זה. אי-אפשר לעשות באדמת האפוסטרופוס בשיפוט עירוני מה שרוצים. כמו שבנהלל אי-אפשר לעשות מה שרוצים בלי הסכמת הועד. אני מוחה נגד דרך זו של אי-שיתוף מוסדות שאינם מפלגתיים.

הי"ר ד. צ. פנקס:

אני רושם לפני שמר הורוביץ אמר, על דעת שר האוצר, שביצוע התכנית זקוק לפעולה חוקית. חוק תקציב או חוק ניצוץ. יש מקום לדעת ~~ל~~ לתרעומת על שתכנית זו הוגשה להוצאה לפועל בלי התייעצות עם מוסד של הכנסת. תמיד היה שיתוף פעולה הגון אתנה. כל חבר כנסת זכאי לדעת על תכנית המשלה, בפרט כשהן מרחיקות לכת. אפילו אם האופוזיציה מתנגדת להצעה, היא צריכה לקבל רשות להצביע נגד. אין זה מספיק שהממשלה תודיע שהיא החליטה לבצע תכנית כזאת. אני מבקש להצביר הבעת דעה זו לממשלה, בשם הועדה, שהממשלה היתה חייבת, לפני התחלת ביצוע התכנית, להודיע עליה לכנסת, או לאחד ממוסדותיה.

א. הרפפלד:

ההתמדרות שלי בוגעת רק לחלק הארגוני של הפעולה. לו היה שר האוצר משתף אותנו בענין זה, היה הדבר ברור לגמרי. אני מבקש ששר האוצר ימן תשובות על השאלות שהושמעו כאן בענין זה, הן בקשר לארגון והן בקשר לניסוח.

הי"ר ד. צ. פנקס:

אין אנו יכולים לדרוש מהממשלה להפסיק את המעולה. אני מבקש את מר גבעון להגיש לנו את הפרטים בכתב, ולא לחכות לישיבה עם שר האוצר. אני מבקשו להגיש את החומר במשך השבוע. לא אוכל לאמץ את ידי הממשלה בפעולה זו שנעשתה בלי לשאול אותי. כחבר כנסת נפגעתי מזה שמוצאים לפועל את הפעולה בלי לשאול את דעתנו על כך.

ס י כ ו ם:

המשך הבירור בענין השיכון העממי יקויים בנוכחות שר האוצר. בינתיים יגיש מר גבעון לוועדת הכספים במשך השבוע את פרטי התכנית והפעולה. ועדת הכספים הביעה דעתה, שהממשלה היתה חייבת להודיע על התחלת ביצוע התכנית לכנסת, עוד לפני התחלת הפעולה. הוטכם שיש צורך בפעולה חוקית להסדרת השיכון הנ"ל.

תקציב הבטחון:

הי"ר ד. צ. פנקס:

לא אשתמש במספרים. אברו כמעט 4 חדשים מתוך 6 חדשי התקציב הזה. הוגשה לנו תכנית לשנה. ההצעה שהוגשה לנו היתה שיאפשרו להוציא במשך המחצית הראשונה של השנה תקציב בגודל 45% מן התקציב השנתי. אני מציע לאשר 45% אלה. אנו קובעים בהחלטתנו שמאפשרים למשרד הבטחון להוציא במשך 6 חדשים בכל סעיף אשר ישנו בתקציב, לא יותר מ-50% מסעיף זה, בתנאי שבכל הסעיפים ביחד יוציאו לא יותר מ-45% של הסכום הכולל, ובתנאי נוסף שהכיסוי לסכום זה יהיה בהתאם לסכומים אשר עומדים לרשותנו, בלי שטרי אוצר. ישנה הצעה לכסות את הסכום מלבד הסכום שנרשם בתקציב הרגיל, מהלוואות ממוסדות כספיים, משטרי חסכון צטודי דולר, ומסקורות שונים. על ידי מימון כזה אנו מונעים ממון איגפליציוני של התקציב, ומזרזים את הממשלה להשיג את הכיסוי הדרוש. היו לי ספקות בקשר לקבלת 5 מליון ל"י ממוסדות כספיים מיד, כי אם ההלוואה תהיה בגבול של 6% מסכום הפקדונות של הבנקים, ואם נוריד מה שהבנקים כבר נתנו, לא נוכל להגיע מיד לסכום זה. לכן אמרתי שהתקציב מוגבל בהסתייגויות שונות.

ד. הורוביץ:

אני חושב שיהיה עודף ידוע מהכנסות הרגילות. לעומת זאת, לא נקבל 5 מיליון ל"י מהבנקים. אנו נביא הצעה לשינויים בין הסעיפים. אנו ממליצים לקבל את ההצעה שהוסברה ע"י היו"ר, בהנחה שתוכל להיות גמישות מסוימת בקשר לשינויים בין סעיפי ההכנסות.

ב. רפטור:

אני מתנגד להצעת מר פנקס, אשר ועדת המשנה לא דנה עליה. אני מציע לכנס את ועדת המשנה לעניני תקציב הבטחון, על מנת שתדון בהציה זו, לפי הסדר. אח"כ יש להביא את ההצעה הנה.

ד. הורוביץ:

אני מצטרף לדעה שיש צורך בבירור יסודי בקשר לתקציב הבטחון. אולם, ארבעה מתוך ששת החדשים עברו למעשה, והדיון הוא על החדשים הבאים. יש לאשר תקציב לחדשים הבאים. בקשר לתקציב למחצית השנה הבאה, אני בעד קיום בירור מעמיק בשאלות הקשורות בתקציב הבטחון.

א. בהרצפלד:

כהבר ועדת המשנה, לא הייתי מתנגד להצעת היו"ר. יחד עם זאת, אני מציע לקיים ישיבת ועדת המשנה בזמן הקרוב. דחינו את הבירור בגלל מחלת היו"ר ובגלל העדרו של שר האוצר. כל הויכוח בין שר האוצר ושר הבטחון אינו נוגע לשינויים החדשים הקרובים.

י. רוקח:

אני תומך בהצעת התקציב החצי-שנתי. מה בדבר ההשקעות?

ד. צ. פנקס:

ועדת-המשנה עברה על כל פרטי התקציב. לא שמעתי בוועדת-המשנה הצעה לשנות סעיפים. היה נכון לאשר את מיבנה התקציב, אלא שנתעוררה שאלת הכיסוי לתקציב זה, ומר הורוביץ עורר את השאלה, אם אנו יכולים לשאת בתקציב כזה. ועדת המשנה שמעה את הרמטכ"ל, שאמר שתקציב זה הכרחי, כי הוא נושא את מכסימום הסיכון האפשרי. ~~לפיכך~~ הוא קבל את גרסתו של מר הורוביץ על איזון סיכונים, אך טען שבתקציב זה יש סיכון מכסימאלי אפשרי. משרד הבטחון דרש לכתחילה תקציב הרבה יותר גדול. לדעתי אין צורך בדיון נוסף, אך אינני מתחמק מדיון. אני מציע שהוועדה תאשר את התכנית הכספית שהצעתי, וועדת המשנה תעבור על הסעיפים, ותהיה לה זכות, במקרה מתחליט שיש לשנות סעיפים, להביא הצעות למליאת הוועדה.

ב. רפטור:

אני מתנגד להצעה זו. לדעתי צריך התקציב להיות אחר לגמרי, כי הוא קובע גם לבי העתיד.

ח. כץ:

אני מוכן לקבל את הצעת היו"ר, מתוך הנחה שלא היה כל דיון רציני בוועדה. שמענו את דעתו של מר הורוביץ ואת דעתו של הרמטכ"ל, אך הוועדה לא דנה ולא קבעה את עמדתה היא לגבי הדעות ששמענו. חכינו לישיבה נוספת, על מנת שיהיה דיון בענין זה. אינני מוכן לקבל החלטה, כזו היא דיון. אני מקבל את הצעת מר פנקס, כי אין לנו ברירה אלא לאשר אותה, אם כי לא היה דיון. יש לי דעה בקשר לדעותיהם של מר הורוביץ ומר ידין, ולא היתה לי הזדמנות להביע אותה.

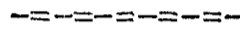
ד. צ. פנקס:

לדעתי היה דיון בתקציב הבטחון. בישיבה של מליאת הוועדה, שארכה חלוש - ארבע שעות, שמענו פרטים. אח"כ הועבר הטפול בתקציב זה לוועדת המשנה. ועדת המשנה יושבה ושמעה את כל הפרטים. הואיל ולא היו לנו הערות על הפרטים, החזרנו את התקציב למליאת הוועדה, ודנו בענין בהסתתפות מר הורוביץ. היתה ישיבה שניה של מליאת הוועדה, בהסתתפות מר ידין. לדעתי היה זה דיון רציני, גם בכמות וגם באיכות. חשבתי שהצעתי היא סיכום הנובע מדיון זה. אם יש צורך בדיון נוסף, אני מוכן לכך. חכינו כל הזמן לכיסוי לתקציב הבטחון, וכעת יש לנו דרך לקבלו.

ד. גורוביץ: ברור שאי-אפשר למצוא כיסוי כזה בכל חצי שנה. בסוף השנה יתעורר שוב הויכוח, כי הכיסוי שמצאנו כרגע הוא כיסוי מקרי. אי-אפשר לגמור את הדיון הרציני בטאלות תקציב הבטחון בימים אחדים. יש לאשר את התקציב לחבשיים הבאים, כדי לאפשר דיון שקט.

היו"ר ד. צ. פנקס: בהנחה שועדת המשנה תדון על הפרטים, אני מעמיד להצבעה את הצעתי.

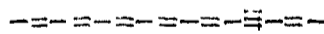
ס י כ ו ם : ברוב קולות בעד, ובקול אחד נגד (מר רפטור), אשרה הועדה את הצעת היו"ר לתקציב הבטחון בדבר כיסוי תקציב הבטחון בתקופה אפריל-ספטמבר 1951. משרד הבטחון יהיה רשאי להוציא במסך המחצית הראשונה של השנה תקציב בגודל 45% מן התקציב השנתי, ובכל סעיף לא יותר מ-50% מסעיף זה, בתנאי שכל הסעיפים ביחד לא יהוו יותר מ-45% מהתקציב השנתי. הכיסוי יימצא מהסעיפים הבאים: הלוואות ממסגרות כספיים, שטרי הסכון צמודי דולר, מקורות שונים.

חוות דעת מס' 4 של מבקר המדינה:

היו"ר ד. צ. פנקס: קבלנו את חוות הדעת מס' 4 של מבקר המדינה, הדין בטפול בבקשות לייבוא וייצוא ע"י משרדי הממשלה. אנו בקשנו את חוות הדעת הזו בפברואר 1950. לצערי הוגש הדו"ח הזה באיחור רב; לו היה מבקר המדינה מטפל בחומר זה לפני שנה, היה אולי חוסך בהערותיו כוחות & עבודה וסבל. רצוי שמשרדי הממשלה יתנו לבם לחומר זה. זכותם של משרדים אלה להגיב ולהגיד שהמבקר אינו צודק. אחרת, עליהם לתקן דברים מסוימים. אני מציע שהאוצר יגיש לנו הערותיו על חוות דעת זו תוך שבוע.

ס י כ ו ם : הוחלט לבקש ממשרד האוצר להגיש את הערותיו לחוות דעת מבקר המדינה מס' 4 תוך שבוע ימים.

עבודת ועדת המשנה לעניני מבקר המדינה:

היו"ר ד. צ. פנקס: ועדת המשנה לעניני מבקר המדינה זקוקה לעוד כשתי ישיבות על מנת לסיים את העבודתה. רצוי להביא את מסקנות הועדה בקשר לדו"ח המבקר עוד בכנסת הזאת. אני מציע לקבוע ישיבת ועדת משנה זו ביום חמישי.

ס י כ ו ם : ועדת המשנה לעניני מבקר המדינה תתכנס ביום ה', בשעה 10.00.

